

Vlaams
Parlement

ingediend op **912** (2020-2021) – Nr. 1
23 juli 2021 (2020-2021)

Verslag van de hoorzitting

namens de Werkgroep Institutionele Zaken
uitgebracht door Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy
en Caroline Gennez

over homogene bevoegdheidspakketten
met betrekking tot het onderwijsbeleid

Samenstelling van de Werkgroep Institutionele Zaken:

Voorzitter: Liesbeth Homans.

Vaste leden:

Liesbeth Homans, Karl Vanlouwe;
Chris Janssens;
Peter Van Rompuy;
Willem-Frederik Schiltz;
Björn Rzoska;
Caroline Gennez.

Plaatsvervangers:

Axel Ronse, Paul Van Miert;
Filip Dewinter;
Koen Van den Heuvel;
Gwendolyn Rutten;
Stijn Bex;
Hannelore Goeman.

INHOUD

1. Toelichting door Ann Verhaegen	4
1.1. Voorgeschiedenis	4
1.2. Federale restbevoegdheden	5
1.3. Bedenkingen met betrekking tot taal en territoriale bevoegdheid	6
1.4. Niet-onderwijsgebonden regelgeving	7
1.5. Besluit	8
2. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep	8
2.1. Tussenkomsst van Jan Laeremans	8
2.2. Tussenkomsst van Gwendolyn Rutten	9
2.3. Tussenkomsst van Elisabeth Meuleman	9
2.4. Tussenkomsst van Koen Daniëls	9
2.5. Tussenkomsst van Karl Vanlouwe	10
3. Antwoorden van Ann Verhaegen	10
Gebruikte afkortingen	13
Bijlage: Vooraf ingediende schriftelijke vragen van de fracties en antwoorden van het Departement Onderwijs en Vorming	17

Het Vlaams Parlement richtte in december 2020 een Werkgroep Institutionele Zaken op om concrete voorstellen uit te werken voor een nieuwe staatshervorming. De werkgroep boog zich in eerste instantie over het thema van de homogene bevoegdheidspakketten. In dat kader kwamen reeds aan bod: het gezondheidsbeleid, het arbeidsmarktbeleid, het cultuurbeleid, het mobiliteitsbeleid, het energiebeleid en het beleid inzake landbouw, visserij en dierenwelzijn.

Op 21 juni 2021 hield de werkgroep een hoorzitting over homogene bevoegdheidspakketten met betrekking tot het onderwijsbeleid.

Aan de hoorzitting werd deelgenomen door Ann Verhaegen, secretaris-generaal van het Departement Onderwijs en Vorming. In de bijlage van dit verslag zijn de antwoorden van het departement op de vooraf door de fracties ingediende schriftelijke vragen opgenomen.

1. Toelichting door Ann Verhaegen

1.1. Voorgeschiedenis

Ann Verhaegen: In 1831 werd de Grondwet aangenomen die een ongelimiteerde onderwijsvrijheid proclameerde. Artikel 17 luidde: "Het onderwijs is vrij en iedere preventieve maatregel is verboden." Dit artikel moet historisch gelezen worden als een reactie op de toenmalige overheidsbemoeienissen bij het organiseren van het voornamelijk katholiek onderwijs. In de 19e eeuw waren er de eerste regelingen rond onderwijs, met in 1842 een kader voor het lager onderwijs. Rond 1880 speelde de eerste schoolstrijd zich af rond het lager onderwijs, waarna de subsidiëring van het lager onderwijs op gang kwam. In 1914 kwam er de Leerplichtwet tot 14 jaar. In het interbellum kregen we opnieuw een strijd die zich afspeelde rond het secundair onderwijs. Heel wat secundaire scholen werden opgericht door de staat. Dit leidde tot spanningen tussen de staat en het episcopaat.

In de periode 1950-1958 kregen we een nieuwe belangrijke schoolstrijd met als belangrijkste thema's de mogelijkheid van de overheid om zelf neutrale scholen op te richten enerzijds en de subsidiëring van het vrij onderwijs anderzijds. In 1958 leidde dit tot het Schoolpact, oorspronkelijk een akkoord tussen de drie grote politieke families, verankerd in de Schoolpactwet van mei 1959. In deze wet wordt het materiële recht erkend voor ouders om hun kinderen naar het vrij onderwijs te sturen, met daaraan gekoppeld de subsidiëring van het vrij onderwijs, en aan de andere kant de erkenning van het recht van de staat om rijksscholen op te richten daar waar het nodig is.

In de jaren 60 was er een belangrijke expansie van het onderwijs, vooral van het secundair onderwijs, die gepaard ging met de groeiende democratisering. In de jaren 70 volgden de eerste pogingen tot een rationalisatie, omdat de meeruitgaven de begroting stilaan onder druk zetten. Tot het begin van de jaren 60 was Onderwijs heel duidelijk een nationale bevoegdheid, met een minister van Onderwijs. De taalwetten van begin jaren 60, waarbij er taalgebieden werden gecreëerd, leidden tot een taalwet: de wet van 30 juli 1963 houdende taalregeling in het onderwijs. Daarin werd uitdrukkelijk bepaald dat in het Nederlandstalige gebied het Nederlands de onderwijstaal moet zijn en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad het Nederlands of het Frans. Uitzonderingen werden ingeschreven voor faciliteitsgemeenten en voor andere gemeenten begiftigd met een speciale regeling, zoals Voeren en Ronse. In de daaropvolgende jaren zagen we een geleidelijke beweging naar een splitsing van de bevoegdheid op het vlak van onderwijs. In 1968 leidde dat tot twee aparte federale ministers voor Onderwijs en in 1969 tot een splitsing van het Ministerie van Onderwijs, met voor het Nederlandstalige onderwijs een Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur.

De eerste staatshervorming in 1970 leidde tot de oprichting van cultuurgemeenschappen. Die ging gepaard met een eerste grondwetsherziening. In artikel 59bis van de toenmalige Grondwet stond te lezen dat de cultuurraden elk bij decreet het onderwijs regelen, met uitsluiting van alles wat betrekking heeft op de schoolvrede – hiermee werd het Schoolpact zelf bedoeld –, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden en de schoolbevolkingsnormen. Die bepaling werd bovendien heel restrictief geïnterpreteerd. Dat leidde tot de uitspraak van Frans Baert: "De cultuurraden hebben de bevoegdheid voor het onderwijs, met uitsluiting van het onderwijs zelf." De vrees voor een volledige overdracht was toen te groot. In de Franse Gemeenschap was het marktaandeel van het officieel onderwijs groot en dat van het vrij katholiek onderwijs relatief klein. In Vlaanderen was dat omgekeerd. De Schoolpactwet van 1959 was een nationale wet die bescherming bood aan die kleinere groepen in beide gemeenschappen.

De staatshervorming van 1980 had geen impact op het onderwijs. Bij de derde staatshervorming in 1988 lukte de communautarisering van het onderwijs wel omdat men de belangrijkste waarborgen van de nationale Schoolpactwet in de Grondwet zelf heeft opgenomen, in het huidige artikel 24. De gemeenschappen krijgen vanaf dan de bijna volledige bevoegdheid met betrekking tot onderwijs; dit wordt ook in de Grondwet ingeschreven. Artikel 127 regelt de onderwijsbevoegdheid en wijst die toe aan de gemeenschapsraden, met uitsluiting van het begin en het einde van de leerplicht, de minimale voorwaarden voor het uitreiken van diploma's en de pensioenregeling. Het is belangrijk op te merken dat de bevoegdheidsverdeling zelf is opgenomen in de Grondwet en niet in de bijzondere wet tot hervorming der instellingen. Dat betekent dat een wijziging van bevoegdheidsverdelingen alleen maar mogelijk is via een grondwetswijziging.

1.2. Federale restbevoegdheden

Een aantal bevoegdheden werd niet overgeheveld. Een eerste betreft het vaststellen van het begin en het einde van de leerplicht. Die bevoegdheid moet restrictief worden geïnterpreteerd. Sinds 1988 werd er één keer een wijziging aangebracht, namelijk in 2019, toen de leerplicht werd verlaagd van 6 naar 5 jaar, waardoor de duur van de leerplicht nu dertien jaar bedraagt. Het gaat alleen maar over de leerplicht, niet over de schoolplicht. Er is geen schoolplicht. Ouders moeten hun kinderen laten leren maar hebben de mogelijkheid om bijvoorbeeld te kiezen voor huisonderwijs.

Dat het begin en het einde van de leerplicht nog steeds een federale bevoegdheid zijn, is onder meer te verklaren vanuit de noodzaak om de controle op die naleving eenduidig te kunnen uitvoeren. Sanctie en controle noodzaken een stuk territoriale afbakening. Het zou complex zijn om bijvoorbeeld in Brussel te controleren of voldaan is aan de leerplicht als daar verschillende normen zouden gelden, zeker voor kinderen die nog niet zijn ingeschreven in een school of niet van plan zijn dat te doen. De bevoegdheid waarop de leerplicht invulling krijgt, hoort wel volledig tot de bevoegdheid de gemeenschappen. Dat is nog eens uitdrukkelijk bevestigd in een advies van de Raad van State bij de wet van 23 maart 2019. De facto leidde dit in de Vlaamse Gemeenschap tot het invoeren van een jaar verplicht kleuteronderwijs met het recht op levensbeschouwelijke opvoeding als de ouders erom vragen.

Een tweede federale restbevoegdheid betreft de minimale voorwaarden voor het uitreiken van diploma's. Dit moet worden gelezen als de voorwaarden die werkelijk bepalend zijn voor de waarde van diploma's, met name de grote indelingen in onderwijsniveaus en de globale minimumduur. De doelstelling in 1988 was om een minimale gelijkwaardigheid van diploma's te behouden. Over deze bevoegdheid zijn er in de loop der jaren wel wat discussies geweest, in het bijzonder over het hoger onderwijs. Het invoeren van de bamastructuur, het creëren van het hoger beroepsonderwijs of de graduaatsopleidingen leidden tot opmerkingen van de Raad van State en van het Grondwettelijk Hof.

Finaal leidde dit tot de wet van 3 augustus 2012 waarbij de federale wetgever de minimale voorwaarden voor het uitreiken van diploma's wijzigde, in concreto via een wijziging van de wet van 7 juli 1970 op het hoger onderwijs, waarbij het onderscheid tussen hogeschoolopleidingen en universitaire opleidingen werd opgeheven, de minimale studieduur werd geschrapt en een koppeling werd gemaakt met de acht kwalificatieniveaus uit het Europese raamwerk. Dit Europese classificatieraamwerk is vertaald in de Vlaamse kwalificatiestructuur, een decreet waarvoor de bevoegdheid niet betwist wordt. We kunnen dus stellen dat sinds de wet van 3 augustus 2012 de federale bevoegdheid met betrekking tot dit thema zeer beperkt is omdat de grote indelingen die binnen het hoger onderwijs bestonden, weg zijn en er ook geen minimumduur meer wordt vastgelegd.

Ten slotte voorziet de Grondwet een uitzondering voor de pensioenregeling van het onderwijs. In de toelichting in 1988 stelde de Grondwetgever dat het niet de bedoeling was om de nationale solidariteit inzake sociale zekerheid te verbreken. Daarom moest de pensioenregeling een federale aangelegenheid blijven. Uit de verklarende noten bij die grondwetsherziening, kan men afleiden dat zowel administratie als wetgeving als uitbetaling van pensioenen een zaak van de federale wetgever moesten blijven. Wel is uitdrukkelijk bepaald dat de Vlaamse Gemeenschap rechtspositieregels kan bepalen voor het personeel van het onderwijs, ook als die regels een weerslag vinden in de berekening van de pensioenen.

1.3. Bedenkingen met betrekking tot taal en territoriale bevoegdheid

Ik heb ten aanzien van de bepalingen in de Grondwet enkele bedenkingen over taal en territoriale bevoegdheid. De gemeenschappen zijn in principe bevoegd voor de scholen in het eentalig taalgebied waarvoor ze bevoegd zijn, met inbegrip van de faciliteitengemeenten, en voor de scholen in Brussel die eenduidig Nederlandstalig zijn. Toch is in de faciliteitengemeenten de bevoegdheid niet echt volledig. Het Grondwettelijk Hof oordeelde in 2010 dat een aantal bepalingen uit een interpretatief decreet van 2009 niet gehandhaafd konden worden. Dat decreet wou net duidelijkheid scheppen op het vlak van inspectie, eindtermen, leerplannen en leerlingenbegeleiding in de faciliteitenscholen. Het volgde op een reeks vruchteloze pogingen van de Vlaamse Regering om hierover tot een nieuw samenwerkingsakkoord tussen beide gemeenschappen te komen. Maar het bewuste decreet werd dus aangevochten bij het Grondwettelijk Hof. Een aantal artikelen werd vernietigd, onder andere de artikelen met betrekking tot de inspectie op deze scholen. Het Grondwettelijk Hof verwees hierbij naar een protocolakkoord uit 1970, gesloten tussen de toenmalige Nederlandstalige en Franstalige ministers van Nationale Opvoeding, op grond van artikel 5 van de bijzondere wet op de Cultuurraden. Zo blijft in deze scholen de pedagogische inspectie van de Franse Gemeenschap toch bevoegd.

Ook in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad zijn in principe de gemeenschappen niet bevoegd voor de controle op de leerplicht van leerlingen die niet ingeschreven zijn in een school. Dat is een stuk federale bevoegdheid. De beide gemeenschappen nemen die verantwoordelijkheid toch op zich met een samenwerkingsprotocol omdat er geen belangstelling is vanuit de federale overheid om zelf die controle op de leerplicht uit te oefenen.

Dan is er nog de taalwetgeving, waarvan op grond van artikel 129 de federale wetgever bevoegd gebleven is voor de onderwijstaal in Brussel en een aantal gemeenten daarrond. Dat hindert de gemeenschappen bij initiatieven die daar wijzigingen in willen doorvoeren. De taalregeling in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad is een zaak van de federale wetgever. Toen de onderwijstaalregeling in het hoger onderwijs werd versoepeld, heeft het Grondwettelijk Hof wel aanvaard dat het ook kon voor de instellingen in Brussel. In de faciliteitengemeenten is er enkel Frans-talig onderwijs mogelijk voor leerlingen uit die betrokken faciliteitengemeenten.

Men moet aantonen dat de leerling Franstalig is en dat het gezinshoofd in de betrokken faciliteitengemeente woont om de leerling in te schrijven in een Franstalige basisschool in de gemeente. Aantonen dat de leerling Franstalig is, kan door een taalverklaring door het gezinshoofd die wordt gecontroleerd door een federale taalinspectie. Daarnaast kan een getuigschrift van het schoolhoofd van een vorige school met bevestiging dat de leerling ingeschreven was in een Franstalige school, ook als bewijs dienen. De controle op die taalvoorwaarden ligt dus bij de federale taalinspectie, die bestaat uit een Nederlandstalige en een Franstalige inspecteur.

1.4. Niet-onderwijsgebonden regelgeving

Ruime bevoegdheden inzake onderwijs betekenen niet dat de Vlaamse Gemeenschap alles kan regelen dat aan het onderwijs raakt. Scholen en schoolbesturen worden net als andere organisaties en werkgevers gevat door andere regelgeving. Die regelgeving kan zowel Europees, federaal, Vlaams als lokaal zijn.

Een aantal voorbeelden van de niet-onderwijsgebonden regelgeving zijn de vzw-wetgeving voor de vrije schoolbesturen, de algemene gegevensverordening, regelgeving inzake energienormen, milieuregels, binnenlucht, arbeidswetgeving, voedselveiligheid, welzijn op het werk enzovoort. Zoals burgers en ondernemingen soms worstelen met regels die van toepassing zijn op verschillende levensdomeinen, geven scholen ook dikwijls signalen dat ze het niet altijd evident vinden om die regels na te leven.

Ik verwijs daarbij naar de operatie Tarra uit de vorige legislatuur rond planlastvermindering in het onderwijs, waarbij werd gerapporteerd dat heel wat van de onderwijsvreemde regelgeving planlast veroorzaakte. Daarbij moet worden opgemerkt dat het niet altijd mogelijk of aangewezen is om telkens te voorzien in een onderwijsspecifieke regelgeving. Het is niet evident dat iedere andere regelgeving telkens een apart hoofdstuk over onderwijs zou moeten bevatten.

Soms is er wel sprake van regelgeving met een grote en rechtstreekse impact op het onderwijs. Wat soms moeilijk ligt is de afstemming tussen de regels voor toegang tot het beroep of vestigingsvoorwaarden enerzijds en de onderwijsbevoegdheid anderzijds. Al in 1988 werd het onderscheid gemaakt tussen onderwijswetgeving en de regeling inzake toegang tot het beroep. Voor Onderwijs is de gemeenschap bevoegd. De toegang tot het beroep is sinds de zesde staatshervorming de bevoegdheid van hetzij het gewest, hetzij de federale overheid. Nochtans zit dat soms heel erg verstrengd en is het verschil niet altijd duidelijk. Meer specifiek in het kader van de gezondheidsberoepen merken we dat daar nogal wat spanning op zit.

De federale regelgeving legt nogal eens normen op die zeer ingrijpend zijn voor onderwijs, soms tot en met studieduur. Ook Europese richtlijnen leggen inzake beroepen vrij gedetailleerde regels op, met soms een verregaande impact op de organisatie van onderwijs en opleidingen die naar deze beroepen leiden. Ik verwijs naar de Europese Commissie die België in gebreke heeft gesteld omdat Vlaanderen te weinig uren studietijd voorziet voor de huidige hbo5-opleidingen voor verpleegkunde. Er is een Europese richtlijn die in meer uren voorziet dan er in de Vlaamse opleiding zitten.

Ook de federale overheid legt soms gedetailleerde regels op met betrekking tot studieduur, leerprogramma en stages. Dat leidt dikwijls tot spanningen. De Raad van State zegt dat men gebonden is aan het evenredigheidsbeginsel. Het zoeken naar die evenredigheid is niet altijd evident. De Raad van State stelt dat de wetgever, bevoegd voor vestigingsvoorwaarden, vrij ver kan gaan in het bepalen van de inhoud van de opleiding, zonder evenwel de inhoud ervan exhaustief vast te leggen. Ook het bepalen hoe die opleiding concreet moet worden georganiseerd,

zou niet mogen gebeuren door de federale overheid of door de overheid die de toegang tot het beroep regelt. Op het vlak van gezondheidsberoepen zien we wat dat betreft nogal wat discussie.

1.5. Besluit

Onderwijs is een vrij homogeen bevoegdheidspakket. De residuaire bevoegdheden op het vlak van leerplicht en diploma's zijn zeer beperkt. Op het vlak van pensioenen moeten we dat bekijken binnen het ruimere kader van de sociale zekerheid en alles wat daarbij hoort. Dat overstijgt eigenlijk de hele onderwijsbevoegdheid.

Er zijn nog wat residuaire bevoegdheden op het vlak van taalwetgeving die evenwel in de Grondwet verankerd zijn. Geen enkel van die artikelen in de Grondwet, namelijk artikel 24, 127 en 129, zijn vatbaar verklaard voor herziening.

Andere overheden hebben ook bevoegdheden die raken aan Onderwijs of er een impact op hebben. Vooral de bevoegdheid voor toegang tot het beroep leidt tot spanningen. Oplossingen hiervoor kunnen niet worden gezocht binnen de onderwijsbevoegdheid, maar moeten worden geregeld bij bevoegdheidsherverdelingen of homogenisering in die andere bevoegdheden.

2. Vragen en opmerkingen van de leden van de werkgroep

2.1. Tussenkoms van Jan Laeremans

Jan Laeremans: Vlaanderen heeft gelukkig een vrij homogeen pakket bevoegdheden wat onderwijs betreft, maar dat is niet volledig en er zijn nog een aantal strijdpunten. Zo zijn er de zelftesten die we in de coronacrisis hebben gevraagd en waar de federale overheid op de rem is gaan staan. Zij moest bepalen welke zelftesten geschikt waren voor gebruik in het Vlaamse onderwijs, waardoor die pas zeer laat, eigenlijk te laat, aan de scholen konden worden bezorgd. Dat is de schuld van het federale niveau dat niet sneller toelating heeft gegeven. Duitsland en Oostenrijk bijvoorbeeld, waren al maanden eerder klaar met toelatingen voor een aantal van die zelftesten, die men in Duitsland zelfs in de Aldi kon kopen. Daar hebben we nadeel van ondervonden.

Ik heb dikwijls geprobeerd om vragen te stellen in verband met het communautaire en de faciliteitengemeenten, en vooral over de onderwijsinspectie en het interpretatief decreet, dat helaas onderuit is gehaald door het Grondwettelijk Hof. Ik vind echt dat we het recht moeten hebben om dat zelf te mogen bepalen en de inspectie in eigen handen te nemen. De Franstaligen doen daar gewoon hun zin mee, bijvoorbeeld wanneer het gaat over de leerlingen die naar de Franstalige scholen mogen komen. We zien dat het vaak niet-Franstaligen zijn, kinderen die thuis een andere taal spreken maar die toch ingeschreven worden in de Franstalige scholen en worden opgezogen in de verfransingsmachine. Tientallen leerlingen wonen zelfs in de Vlaamse Rand rond Brussel, in Merchtem, Grimbergen, Vilvoorde enzovoort, en gaan toch naar een faciliteitenschool. Dat is bevestigd door een antwoord van minister Weyts op een schriftelijke vraag van mij. Wij laten dat allemaal gebeuren. Dat is een van de gevallen waarvan we het toezicht in eigen handen zouden moeten nemen.

Hoe zit het de wetgeving met betrekking tot de politiescholen? Die zijn in principe provinciaal. Is dat ondertussen naar onze zin voldoende of niet? Kunnen wij met ons Nederlandstalig onderwijs daar enige impact op hebben?

Ons pakket is vrij homogeen, maar wij hebben als Vlamingen vaak geprobeerd om er meer zaken uit te halen die volgens ons absoluut noodzakelijk zijn. Weet u of het omgekeerde soms ook gebeurt? Hebben de Franstaligen pogingen ondernomen om

nog een aantal zaken naar de gemeenschappen te brengen omdat ze niet tevreden waren met de huidige stand van zaken?

2.2. Tussenkoms van Gwendolyn Rutten

Gwendolyn Rutten: Ik heb geen echte bijkomende vragen. Het is een vrij homogeen bevoegdheidspakket. Dat maakt dat de moeilijkheden die er hier en daar nog zijn, vaak zeer specifiek en zeer technisch zijn.

Ik ben het met u eens dat de grootste spanning zit op het recht om een beroep te mogen uitoefenen. Daar kan men vanuit Onderwijs weinig of niets aan doen. Ik ga u daar dus niet verder over ondervragen.

2.3. Tussenkoms van Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman: Wij waren op bezoek bij een organisatie die ondersteuning biedt aan tienerouders die nog naar school gaan. Er waren enkele problemen, bijvoorbeeld met betrekking tot de moederschapsrust die algemeen vijftien weken is maar voor tienermoeders slechts negen weken bedraagt, en dit om de band met het onderwijs te behouden. Is dat iets zuiver Vlaams of is dat een federale regeling? Er is ook geen vaderschapsverlof voorzien, terwijl dat wel het geval is voor werkende ouders. Er is ook geen sociaal verlof, bijvoorbeeld wanneer het kindje ziek is. Zijn dat puur Vlaamse bevoegdheden of zit de federale overheid daar nog voor iets tussen?

2.4. Tussenkoms van Koen Daniëls

Koen Daniëls: Er is de kwestie van de oppensioenstelling. Als mensen uit het onderwijs langdurig ziek zijn en hun ziektekrediet is uitgeput, dan komen ze voor de zogenaamde pensioencommissie. In welke mate kunnen we dat in één hand steken, zowel de benefits, de voor- en nadelen, als de budgettaire consequenties? Het personeelsbeleid is volledig geregeld in twee decreten en nog een voor het hoger onderwijs. Voor de rest is het vreemd dat er nog een federale instantie tussen zit.

Het bevoegdheidspakket is relatief homogeen. Het woord relatief is in dezen belangrijk. Dat hangt ook samen met de 'relatieve' aanwezigheid en het belang dat partijen aan onderwijs hechten, als ik naar de aanwezigheid hier kijk.

Ik kijk naar de welzijnsregelgeving en -wetgeving. Ik geef een concreet voorbeeld van een beroepsschool. Daarvoor is het FAVV bevoegd. Dat zijn een aantal belendende percelen die een impact hebben op Onderwijs, maar die niet noodzakelijk met een onderwijsbril op zijn geschreven. In het verleden hebben we vastgesteld dat dat een hele uitrol heeft gekregen in de welzijnsvoorzieningen voor stagiairs. Die moesten allemaal worden gecontroleerd. Er is ook heel veel administratieve last mee gemoeid en het heeft een budgettaire impact.

Dan is er de toegang tot het beroep. De exponent hiervan is de hele kwestie van de RIZIV-nummers. Ik wil het specifiek hebben over de huisartsen en artsen-specialisten in opleiding. Wat zij minimaal moeten kennen, wordt federaal vastgelegd. De opleiding is Vlaams. De stage moeten ze aftoetsen bij Welzijn. Dan krijgen ze een diploma van Onderwijs, om dan federaal te kunnen worden erkend. Dat is het verloop in een notendop. De opleiding is Vlaams en de erkenning federaal, maar de lijst met voetnoten daarbij is zeer lang.

Het protocol tussen de Staatsveiligheid en het beleidsdomein Onderwijs wordt gebruikt dat in het kader van gegevensdeling. Een aantal mensen, ook leerkrachten, bezit een veiligheidsmachtiging. Dat loopt dan via Binnenlandse Zaken.

Als er veel tussenstations zijn, bestaat altijd de kans dat de trein hapert. Hebt u daar ervaringen mee?

De Lambertmontturbo was voor Vlaanderen een belangrijk vehikel op financieel vlak. Op het ogenblik dat de turbo werd aangezet, is die stilgelegd, zodat de Federale Regering ademruimte kreeg en er minder middelen naar de gemeenschappen gingen. Aangezien Vlaanderen de grootste gemeenschap is, zou het daar het meeste voordeel van hebben gekregen. Gesteld dat die Lambertmontturbo wel was beginnen werken, hoeveel middelen waren er dan tot 2021 in de richting van Vlaanderen gekomen?

De leerplicht is federaal geregeld. De scholen doen de vaststelling of de leerling al dan niet op school is. Maar het vervolgen van ouders die hun kinderen niet laten voldoen aan de leerplicht, zit op het federale niveau. Daardoor gaat er soms veel tijd over vooraleer ouders worden vervolgd, waarna er soms nog een seponering volgt. Daardoor gaat al die energie van leerkrachten, zorgleerkrachten, directies, sociale diensten, politie, sociale werkers en OCMW op het einde van de rit een beetje verloren. Hoe zouden we dat beter kunnen organiseren?

Relatieve homogeniteit mag, wat mijn fractie betreft, homogeniteit worden.

2.5. Tussenkoms van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe: Voor mij als Brusselse Vlaming is onderwijs een paradepaardje. Het is een kwaliteitslabel van de Vlaamse Gemeenschap in Brussel, waar we bijzonder trots op zijn. Bovendien heeft de overheveling van de bevoegdheid het Nederlandstalige onderwijs in Brussel gered. Op een bepaald ogenblik moesten veel scholen sluiten, maar de overheveling van de onderwijsbevoegdheid heeft een nieuwe dynamiek op gang gebracht. Nu zien we dat de scholen veeleer slachtoffer zijn van hun eigen succes. We richten ons uiteraard tot kinderen van Vlaamse gezinnen in Brussel, maar staan tegelijkertijd open voor Frans- en anderstaligen.

Ongeacht het feit dat het een homogene bevoegdheid betreft, is het goed dat u onder de aandacht hebt gebracht dat we in Brussel nog met de federale bevoegdheid zitten inzake controle op spijbelen. Nu is er een soort samenwerkingsprotocol tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap. Kunt u toelichten hoe dat in de praktijk werkt? Zijn er nog bepaalde problemen rond deze regeling?

Ziet u nog andere problemen met de Brusselse gewestelijke overheid en met de gemeentelijke overheden voor dossiers die soms op de grens tussen gemeenschaps- en gewestbevoegdheid liggen? Ik denk aan de schoolcontracten, die recent aanleiding hebben gegeven tot heel wat discussies en tot een procedure voor het Grondwettelijk Hof.

3. Antwoorden van Ann Verhaegen

Ann Verhaegen: Het gebeuren rond het gebruik van zelftesten, is een bevoegdheid van Volksgezondheid. Waar er zich spanningen voordoen, zitten die net op de grens tussen de echte onderwijsbevoegdheid en andere bevoegdheden. Het gebruiken van en het toestemming geven voor het gebruiken van de zelftesten was een zaak van Volksgezondheid en geen zaak van Onderwijs.

Idem dito voor de artsenquota. De bevoegdheid voor de toegang tot het beroep van arts zit nog altijd federaal. We hebben de complexiteit dat na de zesde staats-hervorming een deel, zoals de subquota, naar Vlaanderen is gegaan. Daar zitten we zowel met Europese richtlijnen als met federale en Vlaamse regels. De Vlaamse Gemeenschap is wel degelijk bevoegd om iemand het diploma van basisarts te geven na zes jaar. Maar daarmee heb je geen beroepsuitoefening. Dat traject start

via de specialisatieopleidingen met quota, subquota en dergelijke. Als verschillende overheden in het spel zijn, wordt het er per definitie niet gemakkelijker op.

Wat betreft faciliteitscholen en onderwijsinspectie, kan ik alleen maar vaststellen dat het Grondwettelijk Hof een uitspraak heeft gedaan en dat dit wel degelijk niet door een Vlaams decreet kan worden geregeld. Er zijn recent wel afspraken gemaakt tussen de Franstalige en de Vlaamse onderwijsinspectie. We krijgen wel degelijk de rapporten binnen van die Franstalige onderwijsinspectie. Er is toch enige beweging, tenminste in de uitwisseling van informatie. De vraag is gesteld en het engagement is aangegaan om het Nederlands versterkt te geven in de faciliteitscholen. Wat betreft de taalinspectie zijn er verschillende vragen gesteld, waarop we de boodschap krijgen dat alles in orde is, alhoewel er in andere middelen vragen over worden gesteld. Volgens mij is er nog werk op het vlak van het zoeken naar een goede verstandhouding met de taalinspectie en het uitwisselen van informatie.

De politiescholen zitten nog altijd niet in het beleidsdomein Onderwijs. Niet elke vorm van opleiding valt onder Onderwijs. Er zijn wel vragen geweest vanuit de politiescholen om een beroepskwalificatie te krijgen voor een politieopleiding. Men is aan het bekijken hoe men dat kan doen en hoe men die opleidingen gerelateerd krijgt aan een Vlaams kwalificatiekader. Vooralsnog behoren de politiescholen niet tot wat onderwijs wordt genoemd. Ook de Koninklijke Militaire School is geen onderwijsbevoegdheid. Er is wel een regeling voor de erkenning van diploma's.

De toegang tot het pensioen en de regeling om tot dat pensioen te komen, is een federale bevoegdheid. Daar zit inderdaad de beslissing van Medex rond definitieve arbeidsongeschiktheid die dan leidt tot een pensioen. Of het een goed idee zou zijn om het naar Vlaanderen te brengen? Gaan we dan het stuk van de vervroegde pensionering ten laste nemen? Mij lijkt het niet evident om dat eenvoudig geregeld te krijgen.

Als Medex uitspraken doet over re-integratie van langdurig zieke personeelsleden in het onderwijs, is het niet altijd evident om binnen het kader van het Vlaamse onderwijs een plaats te vinden voor die personeelsleden die terug moeten geïntegreerd worden omdat ze vastbenoemd zijn. Als een leerkracht lichamelijke opvoeding problemen heeft met het uitoefenen van zijn beroep, is het zoeken naar oplossingen een zorg die we binnen Onderwijs zelf moeten opnemen.

Er is inderdaad heel wat welzijnsregelgeving ook op scholen van toepassing, bijvoorbeeld in verband met voedselveiligheidsnormen. Dan is de vraag in welke mate men probeert om bij al die regelingen van andere bevoegdheidspakketten, telkens een stuk afwijking te voorzien voor scholen. Soms lukt dat en soms niet. Soms is dat haalbaar en aangewezen en soms niet. Het is niet altijd gemakkelijk, zeker niet in het verhaal rond leren en werken, stagiairs en duaal leren. Daar ondervinden we regelmatig wat moeilijkheden, die telkens door de collega's van het Departement Werk worden opgenomen met de federale regelgeving om te kijken of er een uitzondering of afwijking kan worden voorzien. Dat is een gebeuren dat zich zal blijven voordoen, of die regelgeving nu federaal of Vlaams is. Ook milieunormen, die Vlaams geregeld zijn, zijn niet altijd even gemakkelijk voor scholen. De vraag is altijd waar het evenwicht zit tussen het zorgen voor scholen zodat de dingen haalbaar zijn en de algemene regels die gelden voor iedereen. Wat is daarin haalbaar en wat niet?

Wat betreft het protocol met de Staatsveiligheid zijn we in overleg met de Staatsveiligheid over de manier waarop die taken zouden kunnen worden geregeld tussen de Staatsveiligheid en Onderwijs voor het erkennen van scholen. Die gesprekken zijn nog lopende.

Wat betreft de Lambertmontturbo: ik heb die eventuele middelen niet berekend en ik kan dat ook niet berekenen. Het is een interessante vraag, maar die moet eerder aan specialisten van de Vlaamse overheid bij Financiën en Begroting worden voorgelegd aangezien het geen eenvoudige berekening zal zijn om de 'wat als'-oefening te maken, rekening houdend met btw, personenbelasting en de evoluties daarin. Zoals u weet, heeft dat te maken met de regeling tot financiering van de gemeenschappen, maar is er een bestedingsautonomie binnen de Vlaamse Gemeenschap. Het is niet zo dat als we dat zouden herberekenen, dat die middelen automatisch ook voor Onderwijs bestemd zouden zijn.

Leerplicht en vervolging zijn nog altijd federale bevoegdheden. Voorlopig kan het niet-voldoen aan de leerplicht nog altijd worden bestraft. Dat is inderdaad een federale bevoegdheid. Wij stellen ook vast dat het lang duurt vooraleer het controleproces voltooid is omdat er heel wat over en weer moet geschreven en gemaïld worden en er soms onderzoek ter plaatse moet worden verricht. Wat er dan gebeurt, is inderdaad niet altijd even helder meer. Dat er hier en daar geseponeerd wordt, is ook waar.

Ik heb geen weet van problemen tussen de gemeenschappen in het uitoefenen van de leerplichtcontrole in Brussel. De collega's van het Agentschap voor Onderwijsdiensten proberen samen met de Franse Gemeenschap die controle te doen en hebben daarover werkafspraken. Mij is niet bekend dat er grote moeilijkheden zijn. Ze hebben werkafspraken over het concrete verloop. Ik denk dat ieder de eigen ingeschreven kinderen kent en dat men de dingen samenlegt en dan concreet gaat samenzitten. Zelf ben ik niet bij dat proces betrokken.

Wat betreft de schoolcontracten is de minister naar het Grondwettelijk Hof gegaan. Dat heeft geoordeeld dat die schoolcontracten wel degelijk konden binnen de gewestelijke bevoegdheden van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Dat zijn voorbeelden van bevoegdheidskwesties die regelmatig worden betwist bij het Grondwettelijk Hof en andere rechtbanken. Zolang er een verdeling van bevoegdheden is, zijn er ook mogelijkheden tot betwisting van bevoegdheden. De grens is dun. De interpretatie is de interpretatie. De toetsing gebeurt door het Grondwettelijk Hof.

Ik weet niet of er ook al Franstalige initiatieven zijn geweest. Dat zou een screening vergen van alle zaken bij het Grondwettelijk Hof vanuit Franstalige kant om te zien of die ooit een poging heeft gedaan die is gestuit op het Grondwettelijk Hof. Als ik me goed herinner, is er een zaak waarbij er rond huisonderwijs wel geoordeeld is door het Grondwettelijk Hof dat de Franse Gemeenschap niet bevoegd was voor de controle op dat huisonderwijs omdat kinderen niet ingeschreven zijn in een school. Dat is de gemeenschapsbevoegdheid in Brussel die zich beperkt tot de instellingen en niet tot individuen. Daar worstelt men wellicht soms ook mee aan de andere kant van de taalgrens.

Liesbeth HOMANS,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Peter VAN ROMPUY
Caroline GENNEZ,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bama	bachelor-master
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
hbo5	hoger beroepsonderwijs 5
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
vzw	vereniging zonder winstoogmerk

BIJLAGE:

Vooraf ingediende schriftelijke vragen van de fracties
en antwoorden van het Departement Onderwijs en Vorming

I. Onderwijsbevoegdheid versus de bevoegdheid m.b.t. de toegang van het beroep

Open Vld - Wat diploma's betreft zijn de gevolgen en het bezit van diploma's een versnipperde bevoegdheid. In zoverre uit het bezit van een diploma de toelating volgt om een hogere opleiding te volgen, gaat het om een gemeenschapsaangelegenheid; de toelating om zich in te schrijven voor een door de overheid georganiseerd examen, behoort tot de bevoegdheid van de overheid die de toelatingsvoorwaarden voor dit examen vaststelt; het recht om een beroep uit te behoort tot de bevoegdheid van de voor die vestigingsvoorwaarden bevoegde overheid wat vaak de federale overheid is.

In welke mate zijn er hier in de praktijk problemen mee? Hoe verloopt de samenwerking tussen het departement onderwijs en de federale entiteiten met betrekking tot bepaalde (knelpunt) beroepen of bepaalde openbare ambten. Er is bijvoorbeeld de opleiding beveiligingstechnicus dual die jaren niet is kunnen ingericht worden omdat jongeren een beveiligingsbadge nodig hebben die niet voorzien was in een federaal KB. Nochtans een knelpuntberoep; Of de opleidingen in de politiescholen waarbij Vlaanderen wel een opleiding voorziet tot politie-inspecteur maar de politiescholen geen aanvraag indienen om die in te richten? Ook in de zorg botst men soms met federale wetgeving.

Op zich zijn dat geen versnipperde bevoegdheden. Het illustreert wel hoe bevoegdheden op elkaar kunnen inwerken:

- Het behoort tot de bevoegdheid van overheden om het openbaar ambt te regelen, inbegrepen de voorwaarden om er te kunnen tewerkgesteld worden. Daar horen voorwaarden bij op vlak van vereiste opleiding, kennis en op grond waarvan die wordt bewezen.
- De genoemde cases (beveiligingstechnicus, politie) zijn me niet bekend in hun knelpunten. De genoemde problemen lijken vooral een probleem van afstemming tussen onderwijs en andere sectoren te illustreren. Die knelpunten zijn niet van aard dat de oplossing op institutioneel vlak moet gezocht worden.

CD&V - Het overgrote deel van de onderwijsbevoegdheid werd - rechtstreeks door de Grondwet – aan de gemeenschappen toegewezen, hetgeen ervoor zorgt dat de bevoegdheid helder is en eenvoudig te interpreteren. De rechtspraak van het Grondwettelijk Hof is altijd uitgegaan van de volheid van de bevoegdheid tot het regelen van het onderwijs in de ruimste zin van het woord. De federale bevoegdheid inzake de minimale voorwaarden voor het uitreiken van diploma's is nog slechts een minimale bevoegdheid, die die de voorwaarden van het Europees Kwalificatiekader overneemt.

Het is evenwel vooral vanuit de federale bevoegdheid rond gezondheidszorg dat de federale regelgever normen uitvaardigt die gevolgen hebben voor de bevoegdheid onderwijs. De toegang tot beroepen in de gezondheidszorg - een federale bevoegdheid – en de bevoegdheid onderwijs zijn sterk verstrengeld. Het dossier HBO 5 is daarvan een voorbeeld. Zijn er nog andere voorbeelden uit praktijk en hoe kan men dergelijke problemen vermijden?

HBO 5 - gezondheidsberoepen

Het grootste probleem met de gezondheidsberoepen is gelegen in de richtlijn 2005/36/EG van de EU. Deze richtlijn regelt de erkenning van de beroepskwalificaties. Die richtlijn bevat ook de onderlinge automatische erkenning van de opleidingstitels van artsen, verantwoordelijk algemeen ziekenverplegers, tandartsen, dierenartsen, verloskundigen, apothekers en architecten. Dit is gebaseerd op het grondbeginsel dat die opleidingstitels op basis van een coördinatie van de minimumopleidingseisen automatisch worden erkend.

De Europese Commissie stelde België in gebreke omdat Vlaanderen slechts in 3600 uur opleiding voorziet voor de huidige HBO-5 opleidingen. Volgens de Europese Commissie duurt de opleiding slechts 3600 uur en dat terwijl de richtlijn oplegt dat de genoemde opleiding uit 4600 uur bestaat. Zelfs indien de Commissie er rekening mee houdt dat de stage bestaat uit 38 werkuren van 60 minuten, dan nog is de totale hoeveelheid van vereiste uren 4.080 uur.

Er diende dus een keuze te worden gemaakt tussen het wijzigen van de “laagdrempeligere” HBO5- verpleegkundeopleiding om in overeenstemming te brengen met het Europees Referentie kader of in plaats daarvan de federale wet gezondheidsberoepen aanpassen opdat een nieuw gezondheidszorgberoep, te weten “basisverpleegkundige”, wordt toegestaan, dat niet aan de voorwaarden van de richtlijn zou hoeven te voldoen.

Daarvoor dient de federale wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen van 10 mei 2015 gewijzigd te worden. Deze wet neemt de voorwaarden voor de uitoefening van de verpleegkunde bijna integraal over uit de Europese Richtlijn. Door deze weigering zouden ze in België niet kunnen werken als verpleegkundige.

Dit moet gekaderd worden binnen de discussie omtrent de toegang tot beroepen. Het Grondwettelijk Hof en de Raad van State zijn in die bevoegdheidsdiscussie van oordeel dat de andere overheden bevoegd zijn om kwalificatievereisten te stellen mits inachtneming van het redelijkheidsbeginsel.”. In de uitoefening van de federale bevoegdheid rond gezondheid pleegt de federale regelgever al eens normen op te nemen in verband met de studieduur. Hier stelde het probleem zich echter voornamelijk bij de Europese richtlijnen die zeer gedetailleerde regels oplegde. Daardoor moet er nu met de federale wetgever overeenstemming gevonden worden indien er een extra gezondheidsberoep moet worden erkend.

N-VA - Uit een eerdere hoorzitting (Jonas Brouwers) bleek dat de regelgeving rond de opleiding van artsen erg verspreid zit. Is dit een probleem en hoe zou dit opgelost kunnen worden?

Ook bij de opleiding van artsen moeten we een onderscheid maken tussen de opleiding tot arts (onderwijsbevoegdheid) en de toegang tot het beroep. Voor de toegang tot het beroep is de bevoegdheid nu erg verdeeld:

- Europese richtlijn

- Federale bevoegdheid
- Vlaamse bevoegdheid

Onderwijs moet rekening houden met de andere overheden.

II. Rechtspositie personeel versus arbeids- en welzijnswetgeving

Open Vld - De gemeenschappen zijn bevoegd om de rechtspositie van het onderwijzend personeel. En dit zowel voor het GO! als het gesubsidieerd onderwijs. De federale overheid blijft echter bevoegd inzake arbeidsrecht en sociale zekerheid op voorwaarde dat dit niet in tegenstrijd is met de gemeenschapsbevoegdheid Onderwijs. Het is duidelijk dat hier spanning kan opzitten.

In welke mate is dit vandaag het geval? Bijvoorbeeld op vlak van reïntegratie van langdurig zieken leerkrachten? Of op vlak van welzijnswetgeving die in grote mate nog steeds een federale wetgeving is? Ik denk hier bijvoorbeeld aan de regelgeving rond de luchtkwaliteit en co2-concentratie waaraan leerkrachten mogen worden blootgesteld?

Sociale zekerheid en welzijn op het werk zijn niet-onderwijsmateries waarover vooral goede beleidsafstemming nodig is, om waar nodig probleemtoestanden te vermijden.

Statutaire personeelsleden vallen in overwegende mate onder de gemeenschapsbevoegdheid, wat betreft organisatie van het werk, aanwerving en ontslag, geldelijk statuut, verlof, syndicaal statuut, De onderwijsbevoegdheid reikt niet zo ver dat de personeelsleden buiten de sociale zekerheid vallen. Zo lang de sociale zekerheid een federale bevoegdheid is, is het logisch dat dat ook zo is voor het onderwijspersoneel. En indien de sociale zekerheid geen federale bevoegdheid zou zijn, zou ze nog steeds in zijn algemeenheid worden geregeld voor werkenden, en niet in een afzonderlijk sociaal zekerheidsstelsel voor onderwijspersoneelsleden.

In de voorbereidingen op de staatshervorming van 1988 stond:

“De rustpensioenen en overlevingspensioenen zullen zoals voorheen op basis van een wettelijk mechanisme verder worden berekend en worden uitbetaald door de nationale overheid, zoals dat tot nu toe het geval was. De pensioenen zijn nu immers niet ingeschreven in de begroting van Onderwijs maar in de begroting van Pensioenen. In feite geldt dit voor het hele sociale zekerheidsstatuut gezien de overheid ook de kinderbijslagen, de werkloosheidsvergoedingen en de ziekteverzekering van het onderwijzend personeel zal blijven betalen.

Als besluit mag men dus stellen dat de uitzondering voor de pensioenen uit art. 24 van de Grondwet de gehele sociale zekerheid betrof. Sectoren zoals de jaarlijkse vakantie en de eindejaarstoelage werden blijkbaar niet als onderdeel van de sociale zekerheid, maar veeleer als toelagen en dus onderdelen van het geldelijk statuut beschouwd.

Wat betreft de re-integratie van langdurig zieke leerkrachten

Deze vraag werd beantwoord tijdens de hoorzitting

De regelgeving rond de luchtkwaliteit en co2-concentratie waaraan leerkrachten mogen worden blootgesteld?

Deze vraag werd beantwoord tijdens de hoorzitting

III. Arbeidswetgeving stagiairs

Open Vld - Leerlingen in stelstel van leren en werken en duaal leren vallen voor veel aspecten onder de federale wetgeving van het moment dat de leerling 20 uur op de werkplek aanwezig is (RSZ-wet). Dat zorgt soms voor problemen omdat dit tot gevolg heeft dat bepaalde wetgeving die initieel bedoeld was voor werknemers van toepassing wordt op leerlingen. Zoals bijvoorbeeld het geval is voor de arbeidsongevallen wetgeving die zowel van toepassing voor ongevallen op school als op de werkvloer. Dit leidt tot absurde situaties dat de werkgever die de leerling moet opleiden zijn arbeidsongevallen verzekeraar moet aanspreken wanneer de leerling een ongeval heeft tijdens de turnles. Met soms een premie verhoging tot gevolg. Zijn er nog dergelijke federale hiaten in de wetgeving die een belemmering vormen voor de uitrol van duaal leren.

Dit is een voorbeeld van niet goed afgestemde federale wetgeving en zou oplosbaar zijn met een uitzondering op maat voor leerlingen. De collega's van het departement WSE volgen dit op, en gaan waar nodig in overleg met de federale overheid in de zoektocht naar een werkbare regeling.

IV. Tienerouders in het onderwijs

Groen- Vraag over moederschapsrust en vaderschapsverlof voor leerlingen
Deze vraag werd opgenomen in een vraag om uitleg 3963 en zal daar worden beantwoord.

V. Restbevoegdheden Grondwet

N-VA- Op welke punten is de huidige bevoegdheidsverdeling binnen ons onderwijsbeleid niet homogeen, transparant of efficiënt? Wat kan beter? Welke belemmeringen geven de 3 residuaire bevoegdheden federaal nog ?

Bv:

- o Wat staat een overheveling van de leerplicht in de weg?
- o “de gemeenschappen zijn bevoegd de inruststelling van het onderwijspersoneel te regelen, d.i. het ogenblik waarop men de grensleeftijd voor de uitoefening van het ambt heeft bereikt. De federale overheid is bevoegd voor

de oppensioenstelling, d.i. het ogenblik waarop het recht op pensioen wordt geopend.”. waarom niet alles overhevelen? Zijn er praktische bezwaren?

o “De federale overheid is bevoegd om de minimale voorwaarden voor de aflevering van de diploma’s te regelen.” Wordt dit Europees geregeld of bestaat hier nog ‘eigen’ federale regelgeving voor? Waarom ? Wat staat een overheveling in de weg?

We ervaren dat het moeilijk is om bij de bevoegde federale overheid belangstelling los te maken bij dat beperkte pakket bevoegdheden. We merkten dat bij de maatschappelijke discussie over het begin van de leerplicht, die we maar moeilijk op de agenda kregen van de federale overheid. Maar langer geleden ook bij de ingreep die nodig was in de grote indeling van de onderwijsniveaus, die zich opdroeg naar aanleiding van de BaMa-hervorming.

Doordat art. 127 van de Grondwet ook in 2019 niet voor herziening is open verklaard zal daar niet meteen verandering in komen. Wat de overheveling van de leerplicht betreft lijken de moeilijkste bezwaren aan de kant van het einde van de leerplicht te liggen. Het einde van de leerplicht bepaalt ook mee de leeftijd waarop men op de arbeidsmarkt komt, en sociale zekerheidsrechten begint op te bouwen. Aan het begin van de leerplicht zien we minder knelpunten, omdat alle bevoegdheden ivm de fase net daarvoor ook gemeenschapsbevoegdheden zijn (kinderopvang, groeipakket). De financieringswet is niet structureel met de leerplichtwet verbonden, zodat daar ook geen reden zit om de leerplicht federaal te houden.

Er bestaat nog een federale wet van 7 juli 1970 op de algemene structuur van het hoger onderwijs. Die is in 2012 aangepast:

Zie verantwoording van die wet:

“Dit artikel vervangt het artikel 1, § 1, van de wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs door een nieuwe bepaling. In dit wetsvoorstel worden de acht kwalificatieniveaus uit het Europese kwalificatieraamwerk verbonden met de vier niveaus waarop het onderwijs in België wordt georganiseerd : kleuteronderwijs, lager onderwijs, secundair onderwijs en hoger onderwijs. De wijziging houdt eveneens in dat de federale wetgeving niet langer een minimumduur voor de niveaus voorschrijft. Verdere onderverdelingen worden overgelaten aan de gemeenschappen. Elke gemeenschap moet in een eigen kwalificatieraamwerk aangeven tot welk kwalificatieniveau de opleidingen behoren. Op die manier wordt de gelijke waarde ervan in België gerealiseerd.

De vermelding voor elk onderwijsniveau welke Europese kwalificatieniveaus kunnen bereikt worden, betekent niet dat elke gemeenschap verplicht is om alle kwalificatieniveaus daadwerkelijk te organiseren. Het Europees kwalificatieniveau 5 kan een kwalificatieniveau zijn in het onderwijsniveau van het secundair onderwijs als in het onderwijsniveau van het hoger onderwijs. In casu gaat het om de opleiding verpleegkunde die in de Franse en Duitstalige Gemeenschap behoort tot het secundair onderwijs (vierde graad secundair onderwijs) en in de Vlaamse Gemeenschap behoort tot het HBO5 en dus tot het hoger onderwijs. De opleiding wordt wel nog in de scholen voor secundair onderwijs aangeboden.”.

Het klopt dat die wet daardoor weinig meer is dan een bevestiging van elders gemaakte Europese afspraken. Die afspraken zorgen net voor de gelijkwaardigheid en vergelijkbaarheid die de reden is voor de federale restbevoegdheid.

Wat de pensioenwetgeving betreft, in 1988 werd n.a.v. de grondwetswijziging gesteld dat het niet de bedoeling was om door de overdracht van de onderwijsbevoegdheid naar de Gemeenschappen ook de sociale zekerheid te splitsen. De uitzondering die ingeschreven is in de grondwet wou dit duidelijk maken, zeker in relatie tot de rechtspositieregeling van het onderwijspersoneel die wel werd overgedragen.

Een eventuele overdracht van de onderwijspensioenregeling moet dan ook in dat licht worden gezien. Deze zou m.i. moeten passen in een breder kader. Bij weten van de administratie zijn er nog geen grondige studies gemaakt over een mogelijke overdracht van de onderwijspensioenen als such.

VI. Taalregeling en Franstalige scholen in de faciliteitengemeenten

N-VA - De Vlaamse Gemeenschap is bevoegd voor Franstalige basisscholen in de faciliteitengemeenten voor alles wat hun organisatie en hun administratie betreft (o.m. ontwikkelingsdoelen en eindtermen, leerlingenbegeleiding en leerplannen, financiering); maar niet voor de inspectie ervan. Hoe problematisch is dat ?

Deze vraag werd beantwoord tijdens de hoorzitting.

VII. Impact van andere regelgeving op onderwijs

N-VA - Bij welke concrete dossiers inzake onderwijsbeleid zijn verschillende overheden samen verantwoordelijk? Welke dossiers van andere overheden hebben implicaties voor ons onderwijs?

Waar liggen hier kansen en verbeterpunten? Willen we meer overleg? Hoe zou dat er moeten uit zien? Of kunnen/moeten zaken overgeheveld worden?

Voorbeeld

- o 'protocol tussen de Staatsveiligheid en het beleidsdomein Onderwijs' (Vlaams regeerakkoord: We evalueren, versterken en breiden het bestaande protocol tussen de Staatsveiligheid en het beleidsdomein Onderwijs uit, met daarbij bijzondere focus op gegevensdeling en informatieverstrekking, onder meer in de context van radicalisering, veiligheid van de staat en (problematische en/of buitenlandse) financiering van de nieuw te erkennen school.)
- o Federale regelgeving inzake energienormen, ook in scholen
- o Nieuw artikel 22ter Grondwet: recht op inclusie voor personen met een handicap
- o Wet betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens
- o Wetgeving betreffende auteursrechten

Al die geciteerde wetten zijn voorbeelden van domeinen waar een andere overheid bevoegd is, en waar een goede beleidsafstemming nodig is om tot resultaten te komen die in het belang zijn van onderwijs en van die bevoegdheidsdomeinen. De focus moet zijn om tot voor beide goede oplossingen te komen. Het kan nooit de bedoeling zijn onderwijs los te trekken van de legitieme belangen inzake bvb energie, privacy, ... Het geval van rechten van personen met een handicap is nog enigszins anders omdat het gelinkt is aan mensenrechtenverdragen op een algemeen niveau, waar onderwijs evenmin buiten kan blijven.

Hieronder nog specifieke informatie met betrekking tot elk van de genoemde bevoegdheden:

- Protocol staatsveiligheid

Dit topic werd besproken tijdens de hoorzitting

- Inclusief onderwijs

Het recht op inclusief onderwijs vloeit voort uit het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) en dus niet 'enkel' uit artikel 22ter Grondwet. Artikel 22 ter Grondwet voorziet weliswaar dat:

"Iedere persoon met een handicap heeft recht op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen."

Deze bepaling verankert enkel de internationaalrechtelijke verplichtingen die reeds opgelegd worden door het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap. Door de Herziening van de Grondwet worden internationale toezeggingen opnieuw bevestigd, want België is juridisch gebonden door het van 2006 daterende VN-Verdrag inzake de mensen met een handicap. Daarnaast interpreteert het Europees Hof voor de rechten van de mens. De precieze implicaties van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vloeien echter voort uit onze internationale verplichtingen. Hoe het onderwijs deze verplichtingen wenst na te komen is volledig de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap. De federale overheid heeft hier geen enkele invloed op. Ook de grondwetgever heeft hier eigenlijk weinig invloed op. De Grondwet bevestigt gewoon de internationaalrechtelijke verplichtingen.

- **auteursrechten**

Scholen ondervonden problemen met betrekking tot de vergoeding voor het gebruik van auteursrechtelijk beschermde werken. Intellectueel eigendomsrecht wordt federaal geregeld. De basis voor de federale [wetgeving](#) ligt in Europese richtlijnen.

Auteursrecht is geregeld in het wetboek economisch recht (XI. 191/1). Er is een uitzondering voorzien in het Koninklijk besluit van 31 juli 2017 betreffende de vergoeding voor gebruik van werken, databanken en prestaties ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek. Die uitzondering neemt niet

weg dat onderwijsinstellingen onder het auteursrecht vallen, en dus verplichtingen hebben die uit deze wetgeving voortvloeien.

De toepassing van deze regelgeving vergt een investering van de onderwijsinstellingen, met organisatorische en financiële repercussies. Om de aangifte te vereenvoudigen en via een forfaitaire betaling te werken werd er onderhandeld met verschillende overheden en beheersvennootschappen.

In overleg met SABAM werd er uiteindelijk één centrale regeling uitgewerkt voor de vergoeding van alle beschermde werken (tenzij in bepaalde specifieke gevallen zoals een schoolfeest). Er werden ook specifieke uitzonderingen voorzien om werken te delen via beveiligde digitale omgevingen.

Reprobel is belast met de inning en verdeling van deze vergoeding en zorgt voor een online aangifte- en betalingsportaal. Op deze manier werd de planlast voor de scholen gevoelig verminderd.

Er is dus via overleg een specifieke regeling voor onderwijs ontwikkeld, waarbij scholen forfaitair per leerling een bedrag betalen en via één aangifte kunnen werken. Er is dus gezorgd voor afstemming tussen een onderwijsvreemde regelgeving en de specifieke noden van het onderwijsveld.

VIII. Financieringwet – Lambermont Turbo

N-VA - Van 2001 tot 2011 was er sprake van de zogenaamde “Lambermont Turbo”. Net op de moment dat die op snelheid zou komen is die stopgezet. Wat zou het effect zijn mocht die “Lambermont Turbo” nu nog bestaan ?

Deze vraag werd beantwoord tijdens de hoorzitting.

IX. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

N-VA - Ziet u in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest specifieke problemen voor de bevoegdheid onderwijs, vanuit de bevoegdheidsverdeling? Lukt het om afspraken te maken met de gewestelijke overheid/overheden voor dossiers op de grens van gemeenschaps- en gewestbevoegdheid?

Deze vraag werd tijdens de hoorzitting behandeld.